

Opplegg til lesestund:
Fremmed mann av Kaia Dahle Nyhus,
Cappelen Damm 2020.

TIPS:

- **La barna sitte i en halvsirkel foran deg.** Da kan alle se bildene i boka underveis i lesinga.
- **Lag en koffert eller boks** hvor du kan putte ting eller bilder som passer med boken du skal lese. Da kan dere snakke om disse tingene før dere begynner å lese.
- **Et lesestopp** er en pause du tar midt i lesinga. Det kan komme spontant, for eksempel når barna har et spørsmål eller oppdager noe i et bilde, eller det kan være planlagt av deg som leser høyt. Da kan dere snakke om det som skjer i boka sammen.

FØR LESING

- **Forslag til ting du som voksen kan legge i en fortellerkoffert eller boks (se tips over):** Et bilde av en mann, ev. også et bilde av en dame.
- **Sokkedyret* spør:** Vet du hvem dette er bilde av? Er det en du kjenner, eller er det en du ikke kjenner? Hva går det an å vite om en vi ikke kjenner?
- **Forslag til noe du kan fortelle eller snakke med Sokkedyret* om:** en gang du fikk hjelp av en du ikke kjente.

Deretter går det an å finne fram boka.

- **Se sammen på bokas omslag og snakk om hva dere ser:**
 - Hva legger dere merke til på forsiden? (La barna beskrive hva de ser.)
 - Kan noen lese hva boka heter? (Les selv hvis ingen av barna vil.)
 - Hva betyr «fremmed»?
 - Hva er det motsatte av fremmed?

Les baksideteksten:

- Hva tror dere boka skal handle om?
- Hvorfor tror dere barnet ikke vil snakke med fremmed mann?

Se på innsidepermene.

- Hvilke ting ser dere? Hvem tror dere eier tingene?

Å være detektiver mens vi leser

Du som leser høyt, kan gi elevene roller som detektiver før du begynner å lese boka høyt:

- Hva er en detektiv? Hva gjør en detektiv? (La barna komme med forslag her.)

En detektiv må lete etter spor, følge nøye med på alt mulig, hva noen sier og hva de gjør, hva de liker og hva de ikke liker, hvordan det ser ut på ulike steder, hvilke ting som er der, om noe er vanlig eller veldig rart eller midt imellom.

- Kan dere være detektiver og være med på å lete? (Gi barna tid til å svare.)

Når vi leser denne boka, skal dere få være detektiver. Det betyr at hver gang vi blar om i boka, er det viktig å følge nøye med på hva som skjer - både det dere ser på bildene og det som står i teksten. Vi skal skygge tre som er med i denne boka: 1) barnet, som kanskje er en gutt og kanskje ei jente, 2) mammaen til barnet, og 3) fremmed mann. Fordel oppgaver, slik at alle de ulike karakterene blir skygget av en to eller flere barn, avhengig av hvor mange dere er.

UNDERVEIS: LESESTOPP OG SPØRSMÅL

Til alle lesestopp: Hva ser dere i bildet? Hva tror dere kommer til å skje videre?

NB! Lesestoppene er bare forslag. Noen ganger kan det være fint å lese hele boka gjennom først uten å stoppe, og deretter gå tilbake å samtale om noen av oppslagene.

Oppslag 1 — 3: Barnet og mammaen

- Hva vet du om mammaen? Hva vet du om barnet?
- Hva gjør de sammen?
- Hva kan barnet?
- Hva kan du?

Oppslag 4 — 6: Fremmed mann i leiligheten

- Hva vet dere om fremmed mann?
- Hvorfor tror dere fremmed mann er i leiligheten?

Oppslag 7 — 9

- Hva sier fremmed mann til barnet?
- Detektiver: Hva tror dere barnet tenker om fremmed mann? Hvorfor tror dere det?
- Detektiver: Hva tror dere fremmed mann tenker om barnet? Hvorfor tror dere det?

Oppslag 9 — 12: På kino og hjemme

- Hvem sitter ved siden av hverandre i bilen, på kino og hjemme i sofaen?
- Se på hvordan kroppene til mammaen, fremmed mann og barnet er tegnet. Kan dere se på kroppene hvilke følelser de har inni seg?

Oppslag 13 og 14: Mamma skal til Göteborg

- Hvorfor sparker barnet mammaen i beinet?
- Hvorfor tror dere barnet gjemmer seg under dyna?
- Kan dere se hvilken følelse hun har inni seg? Hvordan kan dere se det?

Oppslag 16: Fremmed mann og barnet snakker sammen

- Hva ser dere på bildet?
- Detektiver: Hva vet dere om fremmed mann nå?

- Fremmed mann sier: «Men nå vil jeg gjerne være en bra voksen». Hvordan syns dere en bra voksen skal være?

Oppslag 17: Fremmed mann ser på videoer sammen med barnet

- Se på bildet først: Hva gjør fremmed mann og barnet sammen?
- Hvordan ser det ut som de har det?

Oppslag 18 — 22: Fremmed mann og barnet gjør mange ting sammen

- Hvilke ting gjør fremmed mann og barnet sammen?
- Hva snakker de om?
- I teksten står det nå «Mannen som bor her nå» og «Morten» i stedet for «fremmed mann». Hvorfor har det skifta?

Oppslag 23 — 24: Mamma kommer hjem

- Se på bildet i sofaen med alle tre: barnet, mammaen og Morten, mannen som bor her nå. Hva er forskjellig fra det første bildet der mammaen og fremmed mann sitter i sofaen og barnet ser på (oppslag 4)? Hva har skjedd, egentlig?

Etter at hele boka er lest ferdig:

- Hva i boka likte du best? Hvorfor?
- Hvorfor tror dere forfatteren har skrevet og tegnet denne boka?

ETTER LESING

Øvelse 1: Hva er en fremmed?

Spør først: Hvordan ser en fremmed ut?

La deretter barna tegne og skrive hvordan en fremmed ser ut.

Spørsmål de/dere kan snakke om i forbindelse med øvelse 1:

- Kan en du kjenner være en fremmed?
- Kan en fremmed se ut omtrent som deg?
- Hvordan vet man om en fremmed er farlig?
- Kan du være en fremmed?
- Når blir en fremmed en du kjenner?

Øvelse 2: Hva er en kjent?

Spør først: Hvordan ser en kjent ut?

La deretter barna tegne og skrive hvordan en kjent person ser ut.

Snakk med de andre om:

- Kan en kjent bli en fremmed?

Øvelse 3: Hvorfor er det lett å være redd for det som er fremmed?

Be barna om å skrive ned tre grunner til å være redd for det som er fremmed.

Øvelse 4: Hva kan vi gjøre når vi er redd for det som er fremmed?

Ta utgangspunkt i barnas forslag fra forrige øvelse. Legg ev. til noen egne eksempler - for eksempel for å få større bredde (ikke for å lede barna inn på «riktig svar»)

Øvelse 5: Hvem er fremmed?

Velg mellom a) eller b)

a) Gulvøvelse.

Ha et tau på gulvet. På den ene siden en lapp hvor det står 'kjent', på den andre siden en lapp med 'fremmed'. Ha kort med eksempler på personer og ting som kan være fremmed, og be elevene gradere dem.

Kjent Fremmed

Eksempler: Mamma, bestemor, fettere, ungdomsskoleelever, statsministeren, kongen, naboen, en man aldri har møtt før, en figur fra barne-tv, en med annen hudfarge enn meg, en som er eldre enn meg, en gammel mann/dame, ...

b) Meg og de andre

Be først barna tegne en sirkel midt på et ark. Deretter skriver de «meg» i sirkelen.

Barna skal nå lage streker ut fra sirkelen med personer/figurer som i listen ovenfor: mamma, bestemor, fettere osv. Under hvert person skal det være plass til å skrive én ting som gjør den personen forskjellig fra «meg» og én ting som gjør den personen lik.

Opplegget er laget av Toril Hægeland, universitetslektor ved OsloMet, 2026.

* For mer info om Sokkedyret: Se film på lesoglek.no